

Intervju med Narve Bjørge

20. november 2008

Vi kan trygt seie at du var ein av universitetspionerane?

Ja, det var eg. Eg blei utnemnd som ein av de to første professorane i historie i november 1972. Vi pendla våren 1973 og var på plass tidleg i september 1973. Eg blei ikkje i Tromsø stort lengre enn til 1990. Da hadde eg eit friår 1990/91, da eg var i England. Så var eg direktør i NAVF (Noregs allmennvitskapelege forskingsråd) i to år før eg fekk eit professorat her i Bergen.

Narve Fulsås har ein svært interessant analyse av kva som var motiverande for folk som søkte seg til Tromsø. Var det vanlege akademiske karrieremål, eller var det at ein var tiltrekt av at ein skulle skape noe nytt her oppe? Dersom eg skal plassere meg i denne samanhengen, så var det akademiske karrieremål som var viktigast for meg den gongen. Eg var tilsett ved eit institutt i Bergen der rettleiaren min i mellomalderhistorie var seks år eldre enn meg og var dosent. Han ville få den einaste toppstillinga i min generasjon ved instituttet. Det var heilt enkelt slik at om ein hadde som mål å få eit professorat i faget, så måtte ein ut. Det var ikkje slik som i dag at ein kan få opprykk ved å bli sitjande, ein måtte bevege på seg. Men eg hadde samtidig ei sterk trekraft utanom dette til å reise til Tromsø, ved at eg hadde ei søster og ein svoger som var prestepar i Kautokeino frå 1960 til 1974. Det betydde at eg frå 1960 var jamleg og besøkte dei. Lengre tid om gongen. Det var slik eg fekk innføring i det nordnorske. Eg følte at eg kjende Nord-Noreg sjølv om det var ein spesiell flik. Da eg så blei utnemnt i Tromsø, opplevde eg flyttinga som veldig enkel. Vi kom til heilt nye hus ute på Hungeren og kom i veldig fint bufellesskap med ein høveleg blanding av urfolk og søringar. Og vi var noelunde jamaldra, vi hadde jamgamle ungar. Det blei eit fellesskap som gjorde at vi grodde fast alt første året, og eg sa som så at det skal veldig mye til før eg flyttar. Eg hadde budd der framleis viss eg ikkje i mellomtida hadde rota meg bort med så mye bygningsmasse sørpå, hytter og hus osv. Vi treivst godt der oppe, både kona og eg, ho fekk også jobb på Universitetet ganske raskt. Ungane treivst, slik at overgangen til Tromsø var veldig enkel.

Du kom tidleg med i universitetspolitisk arbeid?

<http://doi.org/10.7557/15.4342>

© The author. This is an open access article distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license.

Eg tok hovudfag i 1964 og hadde, fram til eg reiste til Tromsø i 1973, vore tilsett ved historieseksjonen ved UiB. Først som vikar og vit. ass. (vitskapleg assistent), så som stipendiat og som førsteamanuensis frå januar 1972. Eg hadde vore med i nokså mye universitetspolitisk arbeid. Følte nok eg var interessert i det, men blei gjerne sett i ein juniorposisjon. Det var i fakultetsrådet ein del saker vi ikkje skulle ha meiningar som vit. ass. eller stipendiat. Eg opplevde å vera på det absolutte botnsjiktet, universitetspolitisk sett. Da eg kom til Tromsø, blei dette snudd diametralt rundt. Det var mange som i utprega grad var ferskingar i universitetspolitisk samanheng da dei kom til Tromsø.

Eg oppdaga for min del at eg faktisk var ein av dei som merkelig nok hadde mest erfaring og kom veldig raskt inn i det universitetspolitiske dragsuget. Eg var formann i fagutvalet i historie og tok aktivt del i historieseksjonen som vi etablerte. Det var seige dragkampar på Instituttet for samfunnsvitskap og på Universitetet. Dette opplevde eg som det store dilemmaet i Tromsø: det å bli slite mellom det å gjere en universitetspolitisk karriere og det å gjere en faglig karriere. Ein kan ikkje samtidig gjere begge delar fullt ut. For min del blei det nok kanskje i meste laget med universitetspolitikk, og det fortsette også seinare. Men alt i alt så opplevde eg det som ei meningsfull side ved tilveret i Tromsø.

Dramatikk da Peter Hjort trekte seg i 1973?

Da vi kom hit i 1973, blei vi kasta rett inn i sluttfasen av den store styringsstrukturstriden som enda med den dramatiske avgangen til Peter Hjort, 4. oktober 1973. Eg var sjølv representant i Universitetstinget. Det er noko av det mest dramatiske eg har opplevd i slike samanhengar. Situasjonen var ladd med spenning. Eg hadde tidleg fått ganske god kontakt med Peter Hjort og hadde forsøkt å få han frå den tankegangen at han skulle ha alle grupper med seg. Det enda med at vi, ei gruppe lærarar, gjekk til Peter Hjort på formiddagen den 4. oktober og ba om å få eit møte med han. Eg skulle samle opp argumentasjonen som gjekk på at han ikkje måtte oppfatte eit demokrati på den måten. Det var faktisk heilt på grensa til det stikk motsette, dette å skulle ha full oppslutning elles så var det slutt. Peter Hjort var smilande og blid og hørde på oss. Vi var faktisk litt i tvil om han ville endra strategi til møtet om ettermiddagen.

Vi hadde møtet i bystyresalen, som var i den gamle latinskolen. Uheldig nok var det blant dei første innlegga ein del lærarar som begynte å banke laus på studentane ut frå den utviklinga striden hadde hatt tidligare, og som eg ikkje hadde vore med på. Store passasjar av møtet blei overført direkte i fjernsynet. Det var ein dramatikk i dette som eg trur eg aldri

før eller seinare har opplevd i eit politisk møte. Først blei Hjort vald mot 12 stemmer. Alle var klar over at det var studentstemmene som felte han. Han tvinga til slutt studentane til å innrømme at dei hadde stemt imot han, det vil seie, Hjort greidde å lokke dei ut på glattisen slik at dei ga utrykk for at i kvart fall 10 av de 12 stemmene var studentstemmer. Da gjekk Hjort på talarstolen og sa at han ikkje tok imot valet. Willy Haugli tok da til å bla i reglementa. Der sto det at Universitetstinget måtte akseptere den såkalla vegringa frå kandidaten. Det blei ny avstemming, sjølv om Hjort var veldig sterk i si oppmoding om å få universitetstinget til å ta frå han denne børa, så trur eg det var omtrent akkurat same stemmetall. Universitetstinget ville ikkje godta vegringa hans. Dette løyste han ved å seie opp.

Mange tromsøværingar vart provoserte av Institutt for samfunnsvitskap?

Heile stemninga gjorde eit sterkt inntrykk. Det førte også til noe heilt konkret for Institutt for samfunnsvitskap (ISV). Det blei nemleg eit stormløp mot instituttet i opinionen. Eg har avisutklipp frå 8. og 12. oktober frå dei to tromsøavisene. Det er knallharde utfall frå advokat Skjærgård og sorenskrivar Fugleberg, begge framståande medlemmer i Tromsø Høgre. Skjærgård formulerte det slik i ei overskrift på eit av innlegga: Bør ISV leggest ned? Det var mange harde innlegg mot denne faenskapen som hadde greidd å tvinga Peter Hjort vekk frå byen. Så blei det følgt opp med at ISV utdanna kandidatar for arbeidsløyse, at dette var noe vi ikkje hadde bruk for osv. Vi sette oss ned og diskuterte med seksjonsleiarane på ISV, Yngvar Løchen var med. Vi bestemte oss for å ta tyren med horna. Vi inviterte til opent møte i ISV-kantina i Bergbygget, 29. november 1973. Vi la det opp slik at dei tre seksjonane samfunnsvitskap, filosofi og historie fortalde kva dei dreiv med. Eg har ennå mitt manuskript, ein omtale av historiefaget, kva for planar vi hadde og om arbeidsmarknaden for våre kandidatar. Så var det innlegg frå Fugleberg og Skjærgård. For historie blei seansen, som blei dekket av både radio og aviser, viktig internpolitisk. Både Skjærgård og Fugleberg erklærte at historie var eit flott fag som dei ville ha, det var mest så det vart litt kvalmt.

Vi hadde jo ant på førehand at dei ikkje visste at historie var ein del av ISV. Dette blei viktig for oss internt, for det var knallharde kampar om goda på instituttet, heilt frå starten. Her hadde vi opplevd i fri dressur at historiefaget var ei slags utstrakt hand til det borgarlege samfunnet. Vi blei godtatt og hadde billetter til noe som verken filosofi eller samfunnsvitskap, særlig aksjonsforskinga på sosiologi, hadde tilgang til. Vi kunne faktisk vera eit slags vern ut mot opinionen. Det er inga tvil i mi sjel om at dette letta posisjonen vår innerter i instituttet, for den var

vanskelig. Historie og filosofi var små seksjonar. Først brukte vi bare seksjonsnamnet. Dette blei formalisert først i 1976, men vi omtalte oss som seksjon alt frå 1973.

Kva med tilhøvet mellom fagseksjonane og Institutt for samfunnsvitskap?

Det var to små seksjonar og ein kjempestor. Eit bestemt regime på ISV forsøkte tidleg, det var vel i 1974, å låse konstallasjonen når det gjaldt forholdet mellom vitskapelege toppstillingar med fem til samfunnsvitskap, ein til historie og ein til filosofi. Det skulle gjerast eit prinsippvedtak om at slik skulle styrkeforholdet også vera framover. Dette var for det første heilt hol i hovudet å gjera. Dei store utbyggingsåra for stillingar ved Universitetet i Tromsø gjekk fram til og med 1973. I den vekstfasen hadde samfunnsvitskafaga vore inne med stor tyngde. Historie og filosofi fekk da nesten ingen ting. Vi måtte ta dette igjen. Nå enda dragkampen med at samfunnsvitskafagseksjonen, som sto samla bak dette kravet om å låse fast blokkdeling, tapte.

Heile beslutningssystemet i Tromsø var til opp i 1990-åra eit representativt system. Ikkje noe system kan vera meir rettferdig på papiret og meir urettferdig i praksis. Har vi eit representativt system, har du plikt til å ta skylappar på deg og bare slåss for ditt felt. Så får dei andre slåss for det andre feltet. Alle har soldatar i krigen, gjer du det godt for ditt felt så får du ros når du kjem tilbake. Gjer du det dårleg, får du juling når du kjem tilbake. Alle var interessert i å utnytta svakheita ved det representative systemet. Det medførte at dei to små seksjonane filosofi og historie hadde fleirtal i Instituttrådet.

Eg må seie at vi brukte det omsynslaut. Følte vi var nøydt til å gjere det. Filosofane var med respekt å melde ikkje særleg oppegående når det gjaldt universitetspolitikk og administrasjon. Av og til synest eg det er litt trasig å tenkje på det, men historie skodde seg skikkeleg godt. Vi passerte alt andre året det stillingstalet som fagutvalet hadde sett opp, filosofi kom etter kvart litt etter. Eit par av oss hadde lyst til, og kanskje i ein viss grad også anlegg for å drive universitetspolitikk, så vi sikta oss inn på to organ ved ISV. Det var Instituttrådet som hadde avgjerande myndigheit i økonomi/budsjettsaker. Eg var leiar av budsjettutvalet i 4-5 år. Det var kanskje det som først og fremst førte meg over til å få interesse for universitetspolitikken.

Du hadde mye kontakt med dei to første rektorane, Olav Holt og Yngvar Løchen?

Da Yngvar Løchen stilte til val i november 1973, etter at Hjort hadde trekt seg, var Olav Holt motkandidat. Kona og eg blei nære vener med

Yngvar Løchen og kona hans. Dei tok seg av oss som dei gjorde med alle nykommarane, på ein heilt eineståande måte. Dei hadde stort hus, ingen born, levde på ein måte i og for Universitetet. Eg har sjeldan opplevd korleis institusjonen blei trekt inn i privatsfæren og blei ein del av den. Dei var helt eineståande. Både Edgeir Benum og eg kom i veldig nær kontakt med Yngvar. Eg trur eg hadde eit nøkternt syn på virket hans som institusjonspolitikar, men kjente framfor alt på det ideologiske planet sterk nærleik til han. Yngvars finaste menneskelege eigenskap var at han avviste ingenting før han hadde analysert det og gjort seg opp ei meining om det. Samanlikna med ein av hans kollegar og rivalar, Ottar Brox, så var han heilt motsett. Det var ikkje minst slik det blei ein konflikt, ei spenning mellom dei to. Yngvar ville alltid lytte til alt. Det blei også hans svakheit da han blei rektor. I veldig mange situasjonar når du er rektor, så er svaret ja, ja eller nei, nei. Medan tja det er som oftast eit farleg svar. Der hadde Yngvar store problem. For å avslutte den historia, han blei ikkje vald i 1973, men han blei vald etter Holt, som sat til 1977. Yngvar var rektor frå 1977 til 1981. I det styret sat eg. Her kjem eg inn på litt interne ting. Willy Haugli og Yngvar Løchen var som eld og vatn. Dei tålte ikkje kvarandre. Willy forakta den prøvande holdninga til Yngvar. Når Yngvar blei møtt med eit knyttneveslag, så tok han gjerne på seg ei fornærma mine. Kunne da gå og sture litt i eit par dagar. Under 40-årsjubileet forkynte Willy Haugli at han hadde hatt eit godt forhold til alle rektorane, utanom ein. Kven det var, var ikkje vanskeleg å skjøne.

Men Yngvar hadde store problem med å takle dei vanskelege sakene. For å ta eit skoleeksempel på dette: det Vi hadde ein stipendiat der Universitetsstyret skulle ta stilling til fornying av stipendperioden. Personen det gjaldt, hadde stort sett drive med politisk aktivitet. Han kunne ikkje leggje fram for seg noen ting etter det første året. Da saka kom opp og Yngvar ville diskutere ho i forkant, sa eg at viss vi skal ta beslutning på eit fagleg grunnlag, så er det klart at dette ikkje kan fornyast. Willy Haugli hadde også sagt at han kom til å nekte å effektuere eit vedtak om fornying. Det var han som styrte pengesekken fordi det til sjuande og sist var eit økonomisk spørsmål. Det irriterte meg ikkje så lite at han gjorde det til det. Eg meinte at dette var ei sak som var politisk og prinsipiell, men Willy var veldig nøye med alt som hadde med penge-sekk å gjere. Eg gjekk da inn for at vi ikkje skulle fornye dette her. Da opplevde eg at Yngvar trakk seg helt tilbake; han hadde behov for å styre i ly av andre i dei sakene som var tunge for han. Yngvar hadde eit finare kjensleliv enn dei fleste av oss. Som oftast var det ein rikdom, men av og til var det ei stor belastning for han sjølv. Eg veit, og det er vel ikkje noen grunn til å dekke over, at gapet mellom han og Willy Haugli det

sleit Yngvar med så lenge han levde. Han tok det opp, oppatt og oppatt, men fekk aldri noe svar på det for seg sjølv. Da har vi kome fram til 1981.

Du blei vald til rektor utan motkandidat i 1985?

I 1984 bestemde eg meg for å stille som rektorkandidat etter Helge Stalsberg. Eg hadde hatt ein god del med han å gjere den tida han var rektor. Eg kom godt over eins med han, og eg var vel eit par gonger i styret hans som vararepresentant. Det var eit styre som blei sett på med litt negativt blikk frå mange på ISV. Dei meinte at han gjorde eit kjempeløft for å få til sivilingeniørutdanninga og merka seg striden med Bodø om siviløkonomutdanninga. Når det blei diskutert universitetspolitikk på ISV, blei han plassert som kommersens mann.

Geir Lundestad, min kollega frå historieseksjonen, blei også nominert. Vi hadde hatt mange knallharde tak. Geir var heldigvis ein mann du nesten kunne skjelle ut og som likevel var smilande og blid når vi forlèt møtet. Han meinte og meiner framleis at historie begynner først i 1939. Alt som er før det, er av sekundær interesse. Fastsetting av pensum måtte derfor føre til knallharde diskusjonar. Vi to sto på kvar vårt ytterpunkt. Men Geir trekte seg etter kvart som kandidat. Eg har elles aldri snakka så mye med han om det. Men det er klart at han ville ha vore ein sterk kandidat den gongen. Eg blei valt som einaste kandidat i mai 1985.

Den gongen nominerte ein separat prorektor og rektor. Ole Mjøs, min nabo som eg hadde kjent sia gymnasdagane på katedralskolen i Bergen, blei valt som prorektor. Det kjendest trygt at han var med. No var det forventingar til mitt kandidatur om at eg skulle gjere noe for dei mjuke faga. Eg hadde bestemt meg for at det ville eg gjere, i ei tid da det kom ei og to stillingar i året. Ein var framleis ikkje kome ut av tilbakegangen som begynte tidleg på 1980-talet. Det var difor lite stillingar å fordele. Eg meinte eg var nøydt til å få fram ei stilling innanfor kulturfeltet og valte da å satse på kunsthistorie. Vi fekk ei stilling ganske raskt, og eg minnest da vi var i departementet første gongen og skulle diskutere dette. Vebjørn Fagernes var vikarierende direktør, og saman med meg var også Unni Grøneng.

Det var første gang eg møtte ekspedisjonssjef Enevald Skadsem. Han var da tydeleg kome i ei bestefarsrolle og sat der, heilt uinteressert i å snakke om dei konkrete sakene. Unni og Vebjørn var heilt fortvila over ikkje å få presentert sine saker. Men der snakka Skadsem i tre kvarter om kor viktig kunst var. Eg fekk frå den tid eit nært og godt forhold til Skadsem. Eg møtte han i fleire samanhengar, også privat, og fekk stor

respekt for han. Eg forsto også den sentrale rolla han hadde hatt for framveksten av Universitetet i Tromsø. Så vi gjorde stas på han i Tromsø den siste gongen i 1986. Men det første møtet gjorde at eg følte at eg sto mye friare når eg hadde oppretta eit kunsthistorisk fagtilbod. Det var forresten Øystein Aspaas som hjalp meg med å skrive ut denne kulturpakken. Eg bad Øystein gjere det, og det gjorde han på ein veldig god måte.

Du fann deg vel til rette i rektorrolla?

Eg kom inn i rektorposisjonen som ein tradisjonell filolog/historikar, med klassisk humanistisk ideal som nok var noe avgrensa i forhold til den samla fagporteføljen. Sjølv om eg hadde realartium, så følte eg meg veldig sterkt som ein representant utgått frå den filologiske tenkinga. Som rektor lærte eg at dette skiljet mellom dei mjuke faga og dei andre faga, det er ikkje eksisterande. Det er et skilje utelukkande ved at det er ulike tilnærmingar til den same menneskelege erkjenning. Vi går ulike vegar om vi er matematikarar eller vi er historikarar. Det eg opplevde som største behaldninga å ta med meg, det var at eg så til dei grader måtte forsøke å setje meg inn i og famne over heile universitetet, slik at eg til slutt opplevde at IMR (Institutt for matematiske realfag) og IBG (Institutt for biologi og geologi) hadde akkurat ei like viktig stemme i dette som dei faga som var mitt utgangspunkt. Dette minnest eg som nesten ei ny menneskeleg erkjenning hos meg sjølv.

Eg ser på rektorrolla litt på bakgrunn av den striden som har gått her i Bergen i haust om valt eller tilsatt rektor. Det er klart det kan gjevast argument for begge delar. Eg har gått inn for valt rektor av to grunnar. For det første er universitetet i dag ein merkeleg, anakronistisk institusjonstype. Den famnar over heile fagspekteret. Spesialiseringa sette inn alt på 1700-talet og fekk ein dramatisk framvekst på 1800-talet. I løpet av 1900-talet hadde vi den totale spesialiseringa. Dette betyr at fellesskapet mellom dei ulike faga og disiplinane i dag berre er ein idé, ingen realitet. Ein ville aldri ha starta opp med å etablere eit breddeuniversitet i dag. Ein ville starta spesialiserte skolar med all si differensiering. Likevel, av grunnar som er vanskelig å forstå, så har denne institusjonstypen behalde sin styrke. Faktisk har den ete seg inn på høgskoleområdet, som vi aldri skulle ha trudd i mi tid. Da var det å gå på høgskolen, først og fremst i Trondheim, mye gjævare enn på Universitetet.

I dag vil alle høgskolane tilsynelatande bli universitet. Så det må vere noe ved denne institusjonstypen som, trass i det anakronistiske, har verdi. Når ein skal finne leiar for dette anakronistiske landskapet, da er det ikkje heilt enkelt å gå utanfor landskapet for å finne det. En kunne

tydeligvis tenkt seg at ein utanfrå ville vere ubunden av alle dei interne omsyna, men det har eg inga tru på. Det er den som kan finne eit felles multiplum i dette vanskelige terrenget, som best vil lukkast. Dette betyr at det i dag stillest større krav til ein rektor, framfor alt om å vere samlande. Det er det eine momentet. I mindre grad da, men likevel: eg var veldig klar over da eg sjølv var rektor at det å vere samlande, det er det viktige. Så veit ein at ein må gjere ting som ikkje vil bli oppfatta som samlande frå enkelte ved institusjonen, men det får så vere.

Det andre punktet som etter mitt skjøn talar for ein valt rektor, det er noe så enkelt som at rektors rolle i forhold til dei tilsette og studentane, framfor alt dei tilsette, det er ei tillitsmannsrolle. Dei tilsette skal vite at dei har ein sentral person ved sida av det profesjonelle stillingsapparatet.

Kva med rektor sitt tilhøve til direktøren/administrasjonen?

Eg lærte mykje av administrasjonen på Universitetet. Først sat eg i styret til Yngvar i perioden 1977 til 1981. Eg lærte av Willy Haugli, som hadde to syn på administrasjonen, anten det no var ei dygd av nødvendighet, eller om det var eit prinsipielt syn han hadde. For det første så ville det vere ein fordel for fellesskapet om rektor ikkje la seg meir opp i saksførebuinga enn han blei beden om. Det andre det var at han la seg veldig sjeldan opp i skrivinga av saksførelegga som hans eigne folk i administrasjonen skreiv. Eg minnes spesielt ein gong vi fekk eit så dårleg saksførelegg at direktøren burde stoppa det. Han hadde da den filosofi at alle blommar skulle blomstre nedover i administrasjonen. Skulle han gå hardare inn i dette, ville han kvele alt initiativ. Det trur eg er rett. Eg har hatt det med meg når eg har vore i andre administrasjonar, som NAVF og sist i NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga). Det kan vere uheldig dersom direktøren brukar for mye av sin energi på slik kontroll. Så må ein seie til medarbeidarane at all den tid eg ikkje kontrollerer dette, så må dei også vere førebudd på at ein kan komme til å seie seg usamd med dei.

Men så er det alltid ein del rektorar som, dette har eg sett også andre stader, ikkje minst her i Bergen, vil leggje seg opp i det administrasjonen foreslår. Da får ein med ein gong den spenninga det alltid er i institusjonar med parallelle styringsliner mellom den faste administrasjonen og den valte politiske leiinga. Det ytrar seg ulikt. Denne spenninga var der heile tida, også i Tromsø. Men det var nedfelt noen kjørereglar. Rektor skulle for eksempel skrive målsettingskapitlet. Eg streva altfor mye med det første gongen. Eigentleg var det meir ei fin forteljing, innleiingsvis. Rektor hadde også sentrale roller i budsjettarbeidet. Aller

mest med fordelinga av nye stillingar og overordna prioriteringar. Der skreiv rektor alltid saksførelegga. I alle fall i mi og Stalsberg si tid. Kanskje Ole Mjøs la opp til ei anna ordning. Men både med Harald og Vebjørn diskuterte vi alltid dei sakene som skulle opp. Det var ein bestemt dag i veka vi diskuterte dette, snakka oss gjennom og utveksla synspunkt på det som skulle opp i styremøta. Eg likte å stå fritt og forsøkte ikkje å styre sakene i retning av bestemte vedtak.

Vanskelege spørsmål å ta stilling til i rektortida di?

Vi hadde eit tilfelle kor oljeselskapet Total ville gje oss 5 millionar til bustadbygging. Eg hadde blitt skamprylt heile hausten av studentane for at vi ikkje greidde å skaffa pengar til bustadbygging. Anders Aune, fylkesmann i Finnmark, kom med tilbodet frå oljeselskapet Total. Det skulle da byggast bustader for dette. Vi kunne fått 24 studentbustader med fortrinnsrett for studentar frå Finnmark. Dette var bare fryd og gaman til det kom opp at Total dreiv i Sør-Afrika, i apartheididas år. Studentane snur, opinionen snur. Dag Nordbø som hadde prestestilling i Tromsdalen, gjekk skarpt ut mot mitt saksførelegg, eg skreiv nemleg det. Eg trur heile saksførelegget sto i Nordlys same dagen som vi hadde møte. Det var ei kolossal interesse. Eg inviterte styret til å gå inn for vedtaket, men slik at vi ikkje ville effektuere det dersom studentane framleis sto på at dei ikkje ville ta i mot pengane. Eg meinte studentane måtte ansvarleggjerast. Det var dei som fekk tilbodet, og det var dei som til slutt måtte ta støyten ved ikkje å ta imot pengane. Det var inga lett sak å manøvrere igjennom.

I ettertid har eg vel kanskje angra på at eg ikkje avviste tilbodet. Men det ville ikkje vore lett å gjere det. Studentane var splitta i saka. Finnmarksstudentane var for. Det var dei som ville hauste utbyttet av det. Vi mista dei 5 millionane. Det kom rett nok opp igjen på eit seinare tidspunkt. Ole Mjøs fortalte i 70-årsdagen min at etter at han sjølv var valt til rektor i hausten 1989, så fekk han ein telefon frå Aune. Dette var over eit år etter at vi hadde gjort vedtaket. Aune hadde nettopp hatt kontakt med Total, og vi kunne framleis få pengane. Han gjekk ut frå at Mjøs ikkje var så fullstendig skrudd i hovudet som Bjørgo var, at han ville ta imot. Da var Olen skikkeleg kome på andre tankar. Dermed så var det han som verkeleg la seg ut med Aune. Saka blei aldri fremma igjen. Dette sto for meg som ei sers vanskeleg sak i møtet mellom det prinsipielle og dei tunge realitetane. Ein kan ikkje tilfredsstilla begge sider i en slik sak. Og det er lett nok å seie nei til pengane, men så har ein ingenting. Vi var i kontakt med departementet, men dei forsto ikkje at vi ikkje kunne ta imot desse pengane. Eg trur det var Bakke som var

statsråd da. Han var forresten ein heilt ubereknelig person som statsråd. Han kom fleire gonger tilbake til dette her med at vi måtte ikkje snakke om studentbustader når vi ikkje tok imot pengane frå Total. Det var ei litt lei sak, og eg følte vel også at eg ikkje heilt hadde turnert den på ein god nok måte.

Vi hadde også ei anna, litt vanskelig sak i samband med at Margareth Thatcher kom til byen. Vi fekk nokså seint vite om besøket. Studentane reiste med ein gong bust mot dette. Det var også knytt til hennar syn på apartheid i Sør-Afrika. Eg hadde lenge i førevegen sagt ja til å vere med på 50-årsjubileet ved Norges handelshøgskule same dag som ho skulle vere i Tromsø. Eg har hatt som prinsipp at har du først har gitt tilsegn om å vere til stades, så skal det svært mye til for ikkje å følge det opp. Eg sa difor at denne dagen er eg dessverre opptatt. Det blei oppfatta som ein protest, men det gjekk no rimeleg greitt likevel. I NAVF var eg oppe i ein liknande situasjon. Eg hadde sagt at eg skulle vere med på eit møte som Studentsamskipnaden på Ås arrangerte. Da fekk eg eit par veker seinare invitasjon til ein ganske fantastisk tur til Venezia i Forskningsrådets regi. Eg tenkte at no skal du ikkje lage noe problem for deg sjølv. Her får det bare stå til. Når det gjeld Margareth Thatcher, så blei det vel litt bråk og demonstrasjonar, men det kom fullstendig i skuggen av opptøyane i Oslo. Det var jo på nippet at Willy Haugli blei avsett som politimeister i Oslo.

Stort engasjement om både faglege og organisatoriske spørsmål i dei første åra?

No spring eg tilbake til starten att: Heile utbygginga av Universitetet og utbyggingstakten var bestemt av provisorieplanen frå 1970. Den var så viktig at Stortinget godkjende den i juni 1970. Peter Hjort skriv fint om korleis han kjørte denne saka for regjeringa Borten. Provisorieplanen la til grunn at aktiviteten skulle starte opp med ein gong, med rekruttering og undervising. Så skulle vi, det var yndlingsuttrykket til Hjort, sprengje oss inn i permanente lokale i Breivika. Ein skulle ikkje vente til alt var ferdig. Da ville ein få eit Soria Moria-universitet, ifølgje Hjort.

Den regionalpolitiske grunngjevinga for å bygge eit universitet i Nord-Noreg kravde handling. Men det var samstundes klart at ein i fag etter fag måtte begynne på nesten bar bakke. Det provisoriske løpet hadde ein del faglege og fagpedagogiske problem. Vi opplevde for eksempel da vi kom hit, å få rundt 90 studentar i historie i staden for 30 studentar som ifølgje fagutvalget var maksimumsgrensa.

Vi var to lærarar og hadde knapt eit minimumsgrunnlag å starte opp på. For å hjelpe dei som kom i starten, så kom den ordninga som også

Hjort sto bak, at vi skulle få fagutval for alle fag. I alt blei det oppretta åtte slike fagutval. Fulsås skriv sju i universitetshistoria, men med historie blei det faktisk åtte. Det som tilsvare dei historisk-filosofiske interessene, det som var ISL (Institutt for språk og litteratur) her, ville gjerne ha historiefaget og bygge eit hist.fil.-fakultet som sørpå. Men ISV ville også gjerne ha oss. Dette utløyste ein teoretisk metodisk strid omkring 1970. Det heile enda med ISV-tilknytting.

Det er opplagt at dette skjedde i forståing med sjølve gurun i fagutvalet for historie, Jens A. Seip, som var inngift i familie med Peter Hjort. Desse to smir til eit reint Oslo-utval. Fagseksjonen i historie hadde bede om eit utval der det i kvart fall kom med ein person anten frå Trondheim eller Bergen som kunne artikulere vanskaner med å starte historiefaget langt vekk frå dei sentrale kjeldene. Eg har no i ein annan samanheng gått gjennom referata frå fagutvalet. Utvalet gjorde ein kjempejobb. Det sat saman i om lag to år, men brukte bare noen månader på å lage sjølve faginnstillinga.

Det var eit problem som eg vil tru mange av faga i Tromsø må ha opplevd som eit generelt problem i denne fasen. Der sit nemleg ei gruppe som skal lage den perfekte studieplanen, og som samstundes visste at dei sjølv aldri hadde tenkt seg til Tromsø. Dersom dei sjølv hadde tenkt seg å kome til Tromsø, så hadde dei aldri laga ein del av desse planane. Dei snudde ting fullstendig på hovudet. Grunnfaget skulle vere eit forskingsprosjekt, og eg veit ikkje kva. Da vi kom til Tromsø og skulle lage fagplanar, så var det første vi måtte gjere, nær sagt å skyte hol på innstillinga frå fagutvalet som skulle vere rettleiinga vår. Det gjekk relativt greitt likevel, av to grunnar.

Historiefaget har heile tida stått sterkt på Universitetet i Tromsø?

Vi i fagseksjonen i historie var samstemte og såg likt på mye, slik at det var ikkje store interne faglige kontroversar i seksjonen. Studentane var dessutan sers konstruktive i å etablere og å diskutere fagopplegget. Vi fekk mykje mindre diskusjon, ut i frå det nokon no skriv, om den lokale og regionale historieforskinga. Om nokon hadde bestemt seg for å halde dette nede, så ville det ikkje vere muleg. Vi hadde 15-20 hovudfagsstudentar da vi begynte. Av dei 15 første vi uteksaminerte i 1975, hadde 11 valt nordnorske tema. Dette var totalt nytt i forhold til det vi kjente frå universiteta i Oslo og Bergen. Vi erkjente landsdelsrelevans som ein realitet frå dag ein. Fagutvalet hadde på si side nesten ikkje sagt noe om det, bare nokre råd om at ein måtte pleie kontakten til nærmiljøet. Dei nemner ikkje samisk historie i det heile, heller ikkje det fleirkulturelle møtet på Nordkalotten som noe interessant å gripe fatt i.

Dette har dei blitt kritisert for i ettertid. Det meiner eg er rett, for sjølv om samisk historie ikkje var noen disiplin ved Historisk institutt i Oslo, hadde utvalet fått i oppdrag, blant anna, å trekke ut noen aktuelle forskingsfelt i Nord-Noreg. I den politiske konteksten blei dette knytt til minoritetane. Dette var ei bølge som kom reint allment i samfunnet. Men innstillinga frå fagutvalet for historie er den mest velskrivne og velkomponerte av faginnstillingane. Men den er velskriven med ein til dels skeiv vinkel.

Eg er glad for at evalueringa av norsk historieforsking mellom 1996 og 2005 gir Institutt for historie på Universitetet i Tromsø nasjonal toppskåre. Det er interessant at denne evalueringa framhevar samanhengen mellom det lokale, det regionale, det nasjonale og det globale. Det var viktig at vi alt hausten 1973 starta noe som vi kalla for fellesseminaret, der studentar og lærarar la fram manuskript. Da eg kom tilbake etter at eg hadde vore rektor og kom med att på seminaret, så slo det meg at dette var skikkeleg verdfullt for alle som deltok. Vi starta dette fordi vi var så få at vi måtte forsøke å slå saman kreftene. I Bergen hadde vi også eit slikt felles seminar. Der er det heilt borte no og blitt erstatta med spesialseminar, masterseminar for arbeidslivsforsking, seminar for ditt og seminar for datt.

Historiefaget sin heilskap angår folk mykje mindre enn det gjorde tidligare. Det er heilt klart ein av smådriftsfordelane i Tromsø. For det første så var vi likevel det nest største undervisningsfaget da vi starta. Vi fekk ei tyngd gjennom kjøttvekta, og vi gjorde oss gjeldande på instituttet. Ved instituttet hadde vi noe som eg har nemnt tidlegare som ein fenderfunksjonen. Dei var interessert i å bruke oss utetter, og så fekk vi på nyåret i 1974 ein ny medarbeidar, nemleg Geir Lundestad. Han hadde tyngd, han var talefør og han hadde visjonar. Han gav uttrykk for at han opplevde situasjonen som spenningsfylt og meinte seksjonen var altfor nærsynt, for opptatt av landsdelen. Med stor iver og evne greidde han å artikulere eit internasjonalt perspektiv på faget. Det styrka både det lokale og det nasjonale, ja heile miljøet. Det er også kjernen i den evalueringa som er nå gjort, at dagens historikarstab har ført dette vidare. Det er så mye spennande å sjå nå.

Spørsmålet er om ein ny organisasjonsstruktur vil endre på dette, eller skal vi sjå at noko av gevinsten som eg meiner ikkje minst kom i dei 10-12 åra da det har vore eit eige institutt, går tapt. Det artige er at i fagutvalets innstilling frå oktober 1971 blir det foreslått at historie skal bli ein del av det samfunnsfaglige instituttet. Det låg i og for seg i korta. Interimsstyret hadde for så vidt gitt uttrykk for det tidligare. Mens språk og litteratur på død og liv ville ha historie over til sitt fakultet eller sitt

storinstitutt. Fagutvalet foreslo altså at vi skulle bli ein del av SV-fakultetet. Men dei var engstelege heile vegen for å bli slukt og fullstendig integrert. Det går som en raud tråd igjennom innstillinga. For samfunnsvitskapane var integrasjon det store målet. Det skulle ikkje vere disiplinær, det skulle vere eitt stort prosjekt. Historiefaget nekta å gå inn i det felles grunnfaget, dei skulle lage sitt eige grunnfag. Eg trur at historiefaget i Tromsø, dersom det hadde blitt utgreidd saman med samfunnsfaga, som planen var, eller viss det hadde blitt utgreidd eit par år før, så hadde vi blitt integrert i samfunnsfag, og da trur eg ikkje historie ville fått den skåren som det får på evalueringar i dag. Det bevarte sin disiplinære identitet og eigenart.

Eg ser no ved samanslåinga i Bergen, der integrasjon var det store målet, så er Historisk institutt ikkjeeksisterande. Det har gått opp i fire andre institutt. Denne samanslåingstanken har ikkje skapt noe nytt. Det er vurdert korleis det fungerer reint administrativt, det er greitt nok. Men korleis det fungerer fagleg, det spørsmålet har ikkje vore stilt skarpt nok. Eg meiner vi såg dette i Tromsø.

Krevjande å bygge opp eit tilbod i historie med stor studentpågang?

Eg grøsser ved tanken på det arbeidspresset vi hadde. Det var om lag 65 grunnfagsstudentar. Vi var to faste lærarar. Randi Rønning Balsvik kom inn som vikar og gjorde ein kjempejobb frå starten. Vi måtte basere oss på å henta inn undervisningskrefter utanfrå. Trur omtrent alle universitetshistorikarar i heile landet har vore med i Tromsø anten som forelesarar eller ved eksamen eller begge delar. Vi var ved eit institutt der vi ikkje eksisterte som seksjon formelt.

Det fantes ikkje ei linje om at ein kunne endre organiseringa. Alt vi gjorde, skulle eigentleg difor behandlast av instituttorganet. Da eg var fagutvalsformann det første året, opplevde eg at viss ein skulle gå til instituttet med alt, og dette er jo før den digitale revolusjonen, så ville heile systemet gå i stå. Å setje opp studieplanar var rett nok litt langsiktig. Men å setje opp forelesingsoversikt, kontakte folk som kunne undervise, førde til at vi rett og slett var nøydte til å oppretta eit institutt innanfor instituttet.

Utan dette hadde vi ikkje overlevd i Tromsø. I tillegg følte vi at det var viktig å delta i universitetspolitikken. Vi kom tidlig med i forskjellige nasjonale organ, utanrikspolitisk institutt, NAVF med vidare. Vi skulle drive forskning, og så skulle vi vere synlege i landsdelen. Her var så mangt som trekte i oss frå ulike kantar at det var ein kvardag som var umulig å få til å gå opp. Men det er klart at når ein var ung og treivs, så var det noe veldig rusande med det å komme opp hit. Eg følte vi var gitt eit

nesten grenselaust ansvar. Vi fekk i alle tilfelle ein hundre gonger meir interessant arbeidsdag enn vi ville ha fått om vi hadde blitt att på institutta våre. Eg har av og til filosofert over dette for min eigen del.

Du gjekk som medlem av Hernes-utvalet mot tanken om personleg opprykk til professor?

Eg var med i Hernes-utvalet der eg dissenterte mot det personlege opprykket til professorat. Det gjorde eg først og fremst ut frå det eg meinte var omsynet til Universitetet i Tromsø. Eg kan nok sjå at det personlege opprykket har ein god del argument for seg. Men for min eigen del, så hadde eg hadde aldri reist til Nord-Noreg dersom eg hadde fått kompetansen i Bergen. Der har Fulsås ein del interessante betraktningar som også er statistisk belagt. Det er ein mye lågare del enn ein kanskje umiddelbart kan tru, som søkte Tromsø av idealistiske grunnar. Det var ikkje ein dosent eller professor som allereie sat i slik stilling som søkte seg til Tromsø. Det betyr at mellomstillingsgruppa blei uforholdsmessig stor i Tromsø. Det var dei som søkte. For svært mange av stillingane, ikkje minst for dosentur og professorat, fekk ein tid til å kvalifisere seg. Eg hadde ikkje vore så mye med i universitetspolitisk arbeid tidlegare, men for den gjengen som kom til Tromsø, måtte det bli mye slikt.

Min næraste medarbeidar, Edgeir Benum, var lite interessert i slikt arbeid, men tok lojalt sin tørn heile tida, sjølv om det for han var ei ekstra belastning. Det var kanskje medverkande til at han søkte seg tilbake til Oslo. Vi to hadde eit nært og godt samarbeid.

Godt samarbeidsklima trass i at seksjonen vaks seg stadig større?

Etter kvart som seksjonen vaks, var det framleis eit godt samarbeid, trass i at vi hadde skikkelige slagsmål, først og fremst mellom Lundestad og meg, om det faglege innhaldet. Vi kom godt ut av det og har seinare forstått at tilsvarande diskusjonar har det vore, med litt variasjonar, på dei fleste institutta. Den strategien interimsstyret valte, med å kjøre ei provisorielinje og å lette effektueringa gjennom fagutval, var ein rett strategi. Avgjerda om fagutval verkar så naturleg når det først er der, men det var ingen som hadde tenkt på det før. I Bergen var det aldri noe fagutval i historie i forkant av at faget blei oppretta med eige institutt i 1957. No blir det jo av og til sagt at det har gått bra i Bergen sjølv om dei ikkje hadde det, men fagutvalet er eit monument over Peter Hjort sin omtanke for dei som skulle til Tromsø. Han ville gjere inngangen til arbeidsdagen deira så enkel som det var mulig å gjere det.

Eg deler den positive vurderinga av dagens historiemiljø i Tromsø og understrekar at det er dagens historikarstab som har skapt dette og som skal ha laurbæra for evalueringa. To ulike personligdomar, dei to finnmarkingane Randi R. Balsvik og Einar Niemi, har ikkje minst gått opp den løypa som det kom fleire og fleire etter i. At det er blitt slik, heng nok saman med at det er god rekruttering til historie. Viss ein er omhyggeleg med en utvalsprosessen, så kan ein få veldig gode folk, for det er sterk konkurranse om stillingane. Ser ein på universitetet totalt, så er det det motsette biletet som står fram. Eg har snakka med mange fagfolk som medgjev å ha slept gjennom folk som dei eigentleg ikkje burde ha gjort. Det omsynet trengte ein aldri å ta i historie.

Eg kom frå mange år ved Historisk institutt i Bergen, der det var mange sterke personlegdomar. Dei kunne krangle og sloss, men dei trekte til slutt saman og vart vener og forlikte. Det gjorde dei ikkje fordi dei var edle menneske, men fordi dei såg at dei sjølv hadde størst nytte av dette. For å få til trivsel, må ein legge vekk ein del av dei motsetningane som måtte vere. Innanfor faget historie skulle det bare mangle at det ikkje var faglige motsetningar. Det gjaldt både tematisk og kronologisk tyngdefordeling. Det var spørsmål om kor mye det skal satsast på grunnutdanning og mot høgare trinn.

Det å vere eit sosialt individ, er det ein del menneske som ikkje har evne til. Difor kan ein på enkelte institutt og seksjonar, som kanskje bare består av to personar, oppleve at motsetningane toppar seg. Det er eit moment som var mye sterkare den gongen, og som eg heller ikkje veit kor godt vi meistra.

Institutt for samfunnsvitskap som venstreradikalt reir?

Det var ein veldig bestemt politisk atmosfære. Det låg i tida, ikkje minst ved ISV som var eit venstreradikalt reir. Dette forplanta seg til studentane, som i det store og heile offisielt tok eit veldig venstreradikalt standpunkt. Eg kan minnast at vi måtte trø veldig varsamt. Eg hadde tidligare ikkje deltatt noe særleg i politisk aktivitet, men eg melde meg i rein protest inn hausten 1972 da Venstre blei sprengt. Det å stå på eit venstrestandpunkt i den tida, hadde ein viss gjenklang i det som var igjen av dei populistiske arbeidsgruppene. Elles var det eit standpunkt som nok ikkje var det rette i tida. No kan ein jo diskutere kor sentral Efskind i det heile tatt har vore i universitetspolitikken i Tromsø. Historieseksjonen sto utanfor denne ytre venstrebevegelsen. Filosofi var innanfor på det ideologiske plan, der de sat med alvorleg mine og tenkte ut posisjonane.

Så hadde vi den reint aksjonsorienterte lina som prega mange fag, i god forstand, slik som Lofotprosjektet. Det er et skoleeksempel på korleis vi kan tenke både samtidig og nærsamfunn inn i fagleg samanheng, men omgrepet aksjonsforskning hadde ei side ved seg som var problematisk. Verken Edgeir eller eg gjekk inn i kommunalpolitikken, ikkje meir enn at vi sto langt nede på Venstres liste.

Willy Haugli sette seg i respekt som høgremann. Eg trur faktisk at han ville kunne hatt større problem i ein del konkrete saker viss han ikkje hadde vore ein erklært konservativ og høgremann. For studentane hadde ein merkelig respekt for det absolutte. Eg opplevde Haugli som langt mindre kontroversiell enn mange andre. At han tilkalla politi mot studentane, var kanskje noe spesielt for situasjonen i Tromsø. Men husokkupasjonar var det også i Bergen, Trondheim og Oslo. Ein kvar studentkorporasjon med respekt for seg sjølv tidlig på 70-talet hadde ein eller anna okkupasjon. Eg opplevde det da eg sat i fakultetsrådet i Bergen som stipendiat. Eg opplevde det ganske uhyggelig fordi det velta inn med personar på eit trangt område. Du ser den makta dei har i situasjonen, der dei pressar seg inn på ei gruppe som sit og skal ta avgjerder. Willy er vel den einaste som til slutt tilkalla politi. Eg trur også det i ettertid nedfelte respekt. Eg er i den litt merkelege situasjonen at eg har opplevd både Willy og Yngvar som mine makkarar og hatt eit nært og godt forhold til dei begge, sjølv om dei to gjekk dårleg saman, vil eg seie. Var av og til litt forundra når dei gjensidig beklaga seg over kvarandre.

I si universitetshistorie er Fulsås inne på studentane si medverking. AKP, artikulert ved Lasse Efskind, gjekk inn for å trekke studentane ut av fagutvala. Det var aldri linja til Tromsø-studentane. I fagutvalet for historie var det med to studentar heile tida. Fulsås skriv også at den vanlege oppfatninga var at studentane fekk ei større eigarinteresse til utviklinga i Tromsø enn det dei tidligare studentpolitikarane Mykletun og Efskind stod for. For desse var dette meir eit demonstrasjonsvindaug ut mot det borgarlege samfunnet, medan det for Tromsø-studentane først og fremst gjaldt å førebu seg gjennom studiane for å kunne verke i det nordnorske samfunnet. Dei mest dramatiske historier eg har hørt om undervisning ved norske universitet, kjem ikkje frå Universitetet i Tromsø.

Eg trur det er eit spesielt kapittel i ISV sin historie, knytt til filosofiseksjonen som var prega av fraksjonstenking. Denne fraksjoneringa har gått inn i nær sagt det daglege liv for dei som er der. Filosofiseksjonen har alltid vore slik. Eg var heller ikkje forundra over dette. I Bergen var det på akkurat same måten. Korleis det var i Oslo og Trondheim, veit eg

ikkje, men ein er vane med at filosofane kranglar. Det er klart at mange på seksjonen, ikkje minst ein heidersmann som Jakob Meløe, har hatt verkeleg tunge dagar fordi han aldri visste kor han hamna i ei aktuell konflikt. Det låg heile tida eit grundig resonnement og ei gjennomtenking bak hans framlegg. Likevel blei han ein hakkekylling i det miljøet. Det er nok også slik at blir du hakka lenge nok på, så kan du utvikle ei hakkeevne sjølv, kanskje er det den einaste måten for å overleve.

Det er i denne samanhengen eg vurderer ein e-post frå ein tidlegare kollega. I fusjonsprosessen hadde han ikkje greidd å få til den fagkombinasjonen som han hadde gått inn for. No får vi kanskje den verste av alle fagkombinasjonar, nemleg historie, arkeologi og filosofi. Dei er livredde for å få fraksjonane frå filosofi slengt inn i miljøa. Det slo meg da at dette stikk djupare enn eg hadde tenkt.

Framfor alt innebar det å komme til Tromsø at vi gjekk frå å vere utprega juniorar til å få toppansvaret. Dette var ei oppleving som av og til kunne følast nesten overmektig. Men det låg i det ei utfordring som på sitt beste var heilt unikt for oss som individ. Eg trur også institusjonen drog nytte av det. Universitetet i Tromsø si historie skal ikkje vere ein samanhengande harmonisaga. Den er som menneskelivet samansett og peikar i ulike retningar.

Eg trur det er ein del slike hovudtråar som står, og der ville eg understreke betydninga av Universitetet sentralt. Alt frå begynninga hadde det ein veldig sterk posisjon. Eg merkte at da eg kom som rektor, så var eigentleg ikkje dei i Austad-bygget klar over at dei hadde ein høg posisjon ute i provinsane. Det er av og til slik at vi undervurderer leiarskapens posisjon. Mi erfaring er at viss du som leiar seier at det er slik eg vil ha det, så blir det relativt raskt akseptert også av dei som er ueinig med deg. Ingen kunne vere einig i alt som skjedde på Austad-bygget, men du får ei slags institusjonell makt med deg når du uttaler deg på vegne av den sentrale leiinga.

Eg fekk jo med nøkkelpersonar som Willy Haugli, som etter mitt skjønn ikkje er høgt nok vurdert i universitetssystemet. Harald gjekk ikkje alltid like grundig inn i sakene, men han skulle ikkje ha mye tid før han hadde oversikt. Det som gjaldt den fysiske utbygging, interesserte han jo i dobbel forstand, og han fikk desse tinga raskare inn i fingerspissane. Han var alltid god å ha når vi var i departementet. Men eg trur denne bemanninga i toppen på Universitetet, den faste staben, det at den blei så fast som den blei, det har hatt større betydning enn ein normalt førestiller seg i Tromsø.

Organiseringa av eit universitet skal komme til uttrykk i det den bidrar med til den forskingsmessige, utdanningsmessige og utetterretta verksemda. Måten det er organisert og bemanna på, er avgjerande for kva som kjem ut som resultat. Det var mange frynser i leiinga av ISV. Den blei eigentleg aldri heilt god. Det mest stabile element i oppbygginga av universitetet, det har vore sentralleddet, frå Peter Hjorts tid og framover.

Når ein er ved eit universitet, så beveger ein seg heile tida mellom harmoni og konflikt. Ein er nøydtt til å erkjenne at begge delar høyrer med. Det er to sider som må handterast på ulik måte. Ein kjem ikkje gjennom ein slik organisasjon viss ein ikkje tar inn over seg begge desse mulighetene. Der er vi som menneske veldig ulikt bygd. Einar Førde sa i ein av artiklane i Bergens Tidende at han elska konflikta. Han var vel ikkje klar over at dette er eit hovudkjenneteiken ved psykopaten. Terskellane våre for å kunne leve med konflikt og det å vere avhengig av den absolutte harmoni, den vekslar, men over tid er vi nøydtt til å ha innslag av begge.

Folketalet i landsdelen rekna vi med var 12 % av den samla befolkninga i landet da vi kom nordover i 1973. No er det så vidt 10 %. Så skal vi få eit nytt universitet i Bodø. Det burde invitere til tenking om ein ny nordnorsk fase i sektoren. Kor mye kan vi spreie oss, og kor sterk skal regionaliteten vere i utdanningssammenheng i landsdelen?

Eg ser problematiske sider viss det skal utviklast eit nytt universitet i Bodø. Over tid er spørsmålet korleis utviklinga vil gå med den sterke lokale rekrutteringa vi har til universitetsutdanning i Noreg.

Eg må seie heile høgskolesporet i norsk utdanning er bekymringsfullt. Korleis går det med praksis og profesjonssida ved studiene? Kor langt er vi tent med heile tida å skyve fram forskning som det einaste saliggjerande. Kor går sjukepleieutdanninga, kva med skiljet mellom omsorgsdimensjonen og den strikt faglige dimensjonen? Det hadde vi jo tidlig oppe som problemfelt ved Universitetet i Tromsø da sjukepleielæruddanninga såg dagens lys. Eg stussa ofte på om det var pedagogar eller filosofar dei skulle bli.

Kva med Nybrott og gjenreising?

Nybrott og gjenreising kom i 1990. Det viktigaste for meg var at den førte meg rett inn i NAVF. Men det som var skuffande ved utvalet som leverte denne rapporten, var at det var for mye tenking av typen «kva kjem til mitt fagområde». Den var litt vanskeleg å handtere. Vi hadde den faglege dimensjonen, og så den dimensjonen med at du var nøydtt til å risle dette utover.

Men eg trur det framleis det er noen sider ved innstillinga som det kunne vore interessant å trekke fram att. Eg tenker på dette prosjekt Nord-Noreg der vi nær sagt hadde ei løypande overvaking av samfunnsutviklinga, sette parameter på den og forsøkte å teoretisere rundt det. Det å ha gåande ei slags tankesmie av ein litt meir overordna karakter for heile Nord-Noreg, hadde mye for seg. Men det er klart at forslaga vi enda ut med blei for krevjande økonomisk sett. Eg veit ikkje kor mye av det som ble effektuert. Det blei aldri nokon systematisk oppfølging av denne innstillinga.

Du engasjerte deg tidleg for meir forskning om samisk og kvensk språk, historie og kultur?

Eg vil halde fram ei anna innstilling som eg var med på i 1980. Da hadde NAVF bestemt seg for å kjøre i gang eit humanistisk forskingsprosjekt om samisk og kvensk språk, historie og kultur. Det blei henta inn 19 høyringsuttaler frå nøkkelpersonar i miljøet. Desse sprikte i mange retningar, så NAVF bad meg om å skrive ei samanfating og formulera eit program på grunnlag av høyringsuttalene. Det gjorde eg hausten 1980. Prosjektet blei faktisk gåande i 20 år i NAVF-regi, og har vel enda med nærmare 30 millionar i tilskot.

Da vi laga studieplanen for historie grunnfag, reiste eg til Kautokeino, til Nordisk Samisk institutt, for å få innspel til ein samisk del på grunnfaget. Til mi overrasking var dei heilt uinteressert. Eg fekk seinare forståing for kva som var grunnen til dette. Det var nettopp no ein fekk ei vending i det intellektuelle samiske miljøet, særleg artikulert ved at minoriteten sjølv skulle levere. Dette skapte også problem i det prosjektet som kom i gang frå 1980. I det heile tatt var vi varsame i vår tilnærming til minoritetsmiljøet. Eg snakkar først og fremst for min eigen del, eg var redd for å trø feil. Det var veldig betryggande da vi fikk ein medarbeidar som Henry Minde, som var same sjølv og som kunne artikulere stemma frå utsida, sjølv om han ikkje kunne samisk. Dette var eit traume for Henry Mindre og for mange andre fornorska samar. Han var forhindra frå å lære seg samisk fordi foreldra ville ikkje at han skulle drasse på noen ting av dette i det samfunnet han voks opp i. Ikkje nok med at han ikkje fekk lære seg samisk som morsmål. Både faren og mora var samar. Men du får ei sperre mot å lære det i voksen alder. Derimot lærte professor Lars Ivar Hansen, som hadde vakse opp på Frogner, seg samisk. Mens Per Mathiesen, som har vore lærar i samiske studiar i ei årrekke, gjorde det tidlig til ei dygd ikkje å kunna samisk. Han hadde lagt vekt på aldri å lære seg samisk. Fordi da kunne han ha ein skikkelig kommunikasjon med dei, dei kunne nemleg snakke seg imellom på samisk og så bli einige om kva dei skulle meine.